

The normative model of Ukraine's national public interest in political security under martial law

Natalia Volnyanska

National Technical University "Dnipro Polytechnic", Dnipro
<https://orcid.org/0009-0006-1826-644X>

Abstract. The study proposes a conceptual and legal model of national public interest in the field of political security as an imperative category that subordinates the activities of public authorities to the goals of survival and institutional stability of democracy. It presents the public-legal operationalisation of this imperative through normatively defined procedures, proportionality instruments, multi-level oversight and digital determinism. The scientific novelty of the model as a transition from political declarations to a controlled and partially controlled regime of state action is substantiated; practical mechanisms for implementation and performance metrics are outlined, including the integration of public trust as an integrated indicator.

Keywords: national public interest, political security, public-legal operationalisation, proportionality, accountability, digital legality, institutional stability.

Нормативна модель національного публічного інтересу політичної безпеки України в умовах воєнного стану

Наталія Волнянська

Національний технічний університет
 "Дніпровська політехніка", м. Дніпро
<https://orcid.org/0009-0006-1826-644X>

Анотація. У дослідженні запропоновано концептуально-правову модель національного публічного інтересу у сфері політичної безпеки як імперативну категорію, що підпорядковує діяльність органів публічної влади цілям виживання та інституційної стійкості демократії. Наведено публічно-правову операціоналізацію цього імперативу через нормативно визначені процедури, інструменти пропорційності, багаторівневий нагляд та цифрову детермінованість. Обґрунтовано наукову новизну моделі як переходу від політичних декларацій до підконтрольного та частково контрольованого режиму державної дії; окреслено практичні механізми впровадження і метрики результативності, включно з інтеграцією суспільної довіри як інтегрованого індикатора.

Ключові слова: національний публічний інтерес, політична безпека, публічно-правова операціоналізація, пропорційність, підзвітність, цифрова правовість, інституційна стійкість.

Україна протистоїть багатовимірній збройній агресії Р, коли класичні воєнні дії поєднані з інформаційно-психологічними операціями, підривом інституціональної довіри, спробами політичного впливу та економічним тиском. За цих умов політична безпека є не лише сферною політикою, а й тестом на здатність публічної влади поєднати швидкість прийняття рішень, необхідну для оборони, із правовою визначеністю й легітимністю, без яких перемога не конвертується у стійкий мир. У центрі цього балансу – національний публічний інтерес як імперативна правова категорія, що задає рамки правомірних і результативних дій.

Саме тому доцільно сформуувати придатну до застосування модель публічно-правової операціоналізації національного публічного інтересу політичної безпеки України в умовах воєнного стану. Український конституційний лад передбачає можливе тимчасове обмеження окремих прав і свобод у разі збройної агресії із запровадженням воєнного стану. Межі таких обмежень визначаються принципами законності, легітимної мети (оборона і захист державності), необхідності та пропорційності, з дотриманням недоторканного ядра прав і повагою до людської гідності [1].

Національний публічний інтерес у політичній безпеці трактується як конституціоналізований публічний інтерес – юридично зобов'язувальна рамка, що одночасно обмежує і спрямовує державну дію. Його ядро формують три обов'язки держави: захист інституційної цілісності політичного процесу від підливних впливів і втручань; гарантування чесної політичної конкуренції на основі рівності можливостей; забезпечення реальної, недискримінаційної участі громадян та меншин у прийнятті рішень. Умовою правомірності кожного втручання є проходження правових тестів законності, легітимної мети, необхідності та найменш обтяжливого засобу, із фіксацією мотивації.

Правовий режим воєнного стану допускає тимчасові обмеження окремих політичних прав (зібрання, агітація, діяльність партій у прикордонних і прифронтових зонах тощо), коли це зумовлено нагальною військовою необхідністю. Кожен захід має бути: законним за формою і компетенцією; спрямованим на легітимну мету оборони; необхідним і придатним для досягнення цієї мети; найменш обтяжливим для прав; часово і територіально обмеженим; таким, що підлягає періодичному перегляду. Варто вказати на спеціальні режими політичної безпеки: контрвплив, фінансування, інформаційна стійкість

Український контекст вимагає юридично чистих механізмів протидії іноземному політичному впливу, непрозору фінансуванню та дезінформації. Правові режими включають незалежну оцінку ризиків, право на відповідь і виправлення, швидкі тимчасові заходи з чіткими строками та обов'язковим наступним судовим контролем. При цьому вимірюваність і суспільна довіра виступають як юридично релевантні показники стабільності системи політичної безпеки.

Очевидно, що у подальшому питання деокупації й реінтеграції потребують правових процедур скринінгу, індивідуалізованої відповідальності та відновного правосуддя, сумісних із конституційними гарантіями і міжнародними стандартами. Адже пріоритетом виступатиме відновлення політичних прав добросовісних осіб, недопущення колективної відповідальності, адресні заборони для осіб, що становлять підтверджений ризик, із чітким строком дії, можливістю перегляду та правом на відшкодування у разі помилки.

Очевидно, що головна дилема воєнного стану – як уникнути «процедурного перенавантаження», не втративши правових гарантій. Її розв'язок передбачає ризик-орієнтовану диференціацію: для високоризикових процесів мають бути розроблені багаторівневі процедури, попередній контроль і вузька дискреція; для низькоризикових – спрощення процедур з посиленням *ex post* контролем. При цьому алгоритмічна упередженість і надмірна секретність долаються через незалежну валідацію, чітку класифікацію інформації, публічні дашборди несекретних даних і можливість зовнішнього аудиту.

Національний публічний інтерес у політичній безпеці України в умовах збройної агресії РФ і воєнного стану має функціонувати як режим дії держави, а не декларація. Публічно-правова операціоналізація в цій моделі реалізується через метауправлінський підхід, правові тести пропорційності, багаторівневу підзвітність і цифрову детермінованість, що конвертує стратегічні пріоритети оборони у керовані, вимірювані та легітимні процеси.

Запропонована доктриналізація виходить з того, що національний публічний інтерес у політичній безпеці це не «воля держави», а конституційно закріплений, юридично зобов'язувальний інтерес політичної спільноти громадян до захисту засадничих умов свого існування, безперервності демократичної легітимності та спроможності колективного самоврядування. Він обмежує й спрямовує діяльність органів влади, задаючи юридичні межі допустимих рішень у звичайному та воєнному стані. Отже, державний інтерес – інструментальний, це інтерес органів влади як апарату до ефективного виконання функцій. Публічний інтерес – нормативний, це інтерес усього політичного співтовариства до збереження умов свободи, безпеки та справедливості. Національний публічний інтерес у політичній безпеці є агрегований, конституціоналізований різновид публічного інтересу, який легітимує необхідні обмеження прав у межах воєнного стану, за умови дотримання принципів законності, пропорційності, недискримінації та відновлюваності прав.

Саме тому джерелом обов'язку держави виступають конституційні приписи про суверенітет, територіальну цілісність, народовладдя та права людини; у воєнний час – спеціальні закони про національну безпеку і правовий режим воєнного стану, а також міжнародні стандарти прав людини. Основою виступає захист суверенітету і територіальної цілісності; безперервність конституційної легітимації публічної влади; цілісність та неінфільтрованість політичного процесу; спроможність оборони й критичних систем управління. Форматом інституційної стійкості є верховенство права, доброчесне правосуддя, ефективне врядування, антикорупційна архітектура, протидія дезінформації, а концептом розвитку і відновлення є інклюзія та участь, якість публічних послуг, інновації, людський капітал. Така ієрархія дозволяє калібрувати обмеження, коли втручання, що захищають імперативи вищого порядку, можуть бути інтенсивнішими, але з більш розвинутим наглядом і коротшими строками.

Поняття національного публічного інтересу є еволюційним – в епіцентрі загроз переважає концепт «виживання й керованість», у фазі стабілізації – інституційна стійкість (антикорупція, справедливе правосуддя), у період відновлення – інклюзія й розширення участі. Перехід між фазами має супроводжуватися «правовими шлюзами»: скороченням обмежень, реставрацією стандартних процедур і відновленням повного спектра політичних прав, зокрема в реінтегрованих територіях із пріоритетом індивідуалізації відповідальності та відновних практик.

Це підвищує правову визначеність, мінімізує свавілля, зберігає довіру та посилює спроможність України діяти швидко, правомірно і результативно під час війни та в перехідний період до відновлення повноцінного конституційного порядку.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Відом. Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.